CONSTITUTIO SANCTISSIMI D. N. PII PAPÆ 9. QUA CENSURAE LATAE SENTENTIAE...

Pius 9.>

CONSTITUTIO

SANCTISSIMI D. N. PII PAPÆ IX.

QUA

CENSURAE LATAE SENTENTIAE LIMITANTUR

DOCUMENTIS OMNIBUS MUNITA

CENSURISQUE TRIDENTINIS AUCTA

NONNULLIS ILLUSTRATA COMMENTARIIS

IN COMMODUM CONFESSARIORUM

E LATINIS EPHEMERIDIBUS

QUIBUS TITULUS, **Acta, quae apud S. Sedem gerantur,** EXCERPTA

URBINI

APUD SABINUM ROCHETTI ET SOC.

1871

CONSTITUTIO SANCTISSIMI D. N. PII PP. IX.

QUA

CENSURÆ LATÆ SENTENTIÆ LIMITANTUR

DOCUMENTIS OMNIBUS MUNITA CENSURISQUE TRIDENTINIS AUCTA

NONNULLIS ILLUSTRATA COMMENTARIIS

IN COMMODUM CONFESSARIORUM

EX LATINIS EPHEMERIDIBUS

QUIBUS TITULUS, **Acta, quae apud S. Sedem geruntur.**

EXCERPTA

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam

Apostolicae Sedis moderationi convenit, quae salubriter veterum canonum auctoritate constituta sunt, sic retinere, ut, si temporum rerumque mutatio quidpiam esse temperandum prudenti dispensatione suadeat, Eadem Apostolica Sedes congruum supremae suae potestatis remedium ac providentiam impendat. Quamobrem cum animo Nostro jampridem revolveremus, ecclesiasticas censuras, quae per modum latae sententiae, ipsoque facto incurrendae ad incolumitatem ac disciplinam ipsius Ecclesiae tutandam, effrenemque improborum licentiam coercendam et emendandam sancte per singulas aetates indictae ac promulgatae sunt, magnum ad numerum sensim excrevisse; quasdam etiam, temporibus moribusque mutatis, a fine atque causis, ob quas impositae fuerant, vel a pristina utilitate atque opportunitate excidisse; eamque ob rem non infrequentes oriri sive in iis, quibus animarum cura commissa est, sive in ipsis fidelibus dubietates, anxietates, an-

goresque conscientiae; Nos ejusmodi incommodis occurrere volentes plenam earundem recensionem fieri Nobisque proponi iussimus, ut, diligenti adhibita consideratione, statueremus, quasnam ex illis servare ac retinere oporteret, quas vero moderari aut abrogare congrueret. Ea igitur recensione peracta, ac Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fidei Generalibus Inquisitoribus per universam Christianam Rempublicam deputatis in consilium adscitis, reque diu ac mature perpensa, motu proprio, certa scientia, matura deliberatione Nostra, deque Apostolicae Nostrae potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, ut ex quibuscumque censuris sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, quae per modum latae sententiae, ipsoque facto incurrendae hactenus impositae sunt, nonnisi illae, quas in hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo, quo inserimus, robur exinde habeant; simul declarantes, easdem non modo ex veterum canonum auctoritate, quatenus cum hac Nostra Constitutione conveniunt, verum etiam hac ipsa Constitutione Nostra, non secus ac si primum editae ab ea fuerint, vim suam prorsus accipere debere.

Excommunicationes latae sententiae speciali modo Romano Pontifici reservatae.

« Itaque excommunicationi latae sententiae speciali modo Romano Pontifici reservatae subiacere declaramus:

I.

« Omnes a christiana fide apostatas, et omnes ac singulos haereticos, quocumque nomine censeantur, et cuiuscumque sectae exsistant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum defensores.

II.

« Omnes et singulos scienter legentes sine au-

ctoritate Sedis Apostolicae libros eorundem apostatarum et haereticorum haeresim propugnantes, nec non libros cuinsvis auctoris per Apostolicas litteras nominatim prohibitos, eosdemque libros retinentes, imprimentes, et quomodolibet defendentes (1).

III.

« Schismaticos et eos qui a Romani Pontificis pro tempore exsistentis obedientia pertinaciter se subtrahunt vel recedunt (2)

(1) Hoc articulo simplex datur principium, ita ut cessent censurae latae pro libris, qui in indicem librorum prohibitorum sunt relati, exceptis illis, qui in hoc articulo memorantur. Quare reliqui omnes libri in dictum Indicem relati sine gravi culpa legi quidem non poterunt, non tamen lectores ceterique, quibus prohibitio extenditur, in censuras incurrent. Item excommunicati sunt, excommunicatione tamen nulli reservata, qui imprimunt vel imprimi faciunt libros de rebus sacris tractantes sine venia Ordinarii, de quibus inferius sanctio statuitur.

Heic advertas velim, ea omnia quae sum dicturus, me tenere, quousque authentica interpretatio vel Decretum non superveniat quod secus declaret vel decernat, immo quousque viri doctrina praestantes in explananda Constitutione aliud non ostenderint.

(2) Praeter notos schismaticos, comprehenduntur sub hac censura etiam illi, qui *pertinaciter se subtrahunt vel recedunt*: quare 1° non comprehenduntur illi qui simpliciter non obediant, sed esse debent pertinaciter rebelles. 2° non est tamen necessarium, ut sint rebelles ab auctoritate S. Sedis universim sumpta, sed sufficit, ut sint rebelles ab obedientia eius personae, quae actu B. Petri sedem legitime occupat. Quaero: comprehenduntur ne sub hac censura illi catholici liberales, ut aiunt, qui repulsa data legibus et mandatis regnantis R. Pontificis, sese publice gerunt tamquam solutos ab eius obedientia, quamquam nulli alii ecclesiasticae auctoritati adhaereant vel nullam auctoritatem constituere conentur? Puto comprehendi, quia et hi sunt vero sensu rebelles ab obedientia existentis Romani Pontificis. Conditio autem ut alicui auctoritati schismaticae adhaereant vel eam constituere conentur, ut schismatici faciunt, non requiritur, quum satis sit ab obedientia pertinax recessio.

Verba articuli de quo agimus deprompta sunt ex Bulla caenae Gregorii XIII, quae incipit *Consueverunt*, in qua expresse legitur: *Excommunicamus*, ... *schismaticos et eos, qui se a nostra et Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt vel recedunt.* » Et ante Gregorium XIII, Paulus II et Xystus IV inter peccata reservata et hoc sibi reservarunt, prout le-

IV.

« Omnes et singulos, cujuscumque status, gradus seu conditionis fuerint, ab ordinationibus seu mandatis Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit (1).

V.

« Omnes interficientes, mutilantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicae Legatos, vel Nuncios, aut eos a suis Dioecesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes, nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu praestantes in eis auxilium, consilium vel favorem.

VI.

« Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticae sive interni sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum saeculare, ejusque mandata procurantes, edentes, aut auxilium, consilium vel favorem praestantes. (2).

VII.

« Cogentes sive directe, sive indirecte judices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ec-

gitur in utriusque Extravaganti, *Etsi Dominici, de poenit. et remis.*, his verbis. « *Conspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusvis offensae inobedientiae seu rebellionis eiusdem Pontificis vel Sedis Apostolicae.* »

(1) Habes unum exemplum dictae rebellionis in specie declaratum.

(2) Quaestio erat inter interpretes Bullae caenae utrum ad incurrendam hanc excommunicationem satis esset recurrere ad Curias saeculares, etiamsi a Judice laico nihil obtineretur, vel opus esset ut mandatum seu prohibitio contra Judices ecclesiasticos obtineretur, et etiam executioni mandaretur. Prima sententia recepta fuerat a sacris Congregationibus, quarum praxis haec est, ut quoties in causis judicandis noscant, aliquem contra auctoritatem Ordinarii recurrisse ad laica tribunalia, indicere soleant eiusmodi recurrenti: *consulat conscientiae suae ob recursum ad laicum tribunal.* Huius dubitationis praetextus per verba articuli: *et ad hoc recurrentes ad forum saeculare eiusque mandata procurantes*, penitus sublatus est.

clesiasticas praeter canonicas dispositiones (1): item edentes leges vel Decreta contra libertatem aut jura Ecclesiae.

VIII.

« Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras vel acta quaelibet a Sede Apostolica, vel ab eiusdem Legatis aut Delegatis quibuscumque profecta, eorumque promulgationem vel exsecutionem directe vel indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios laedentes vel perterrefacientes.

IX.

« Omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarios seu Gerentes vices eorum aut de mandato Eiusdem Romani Pontificis signatarum: nec non falso publicantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis seu Vice-Cancellarii aut Gerentis vices praedictorum.

X.

« Absolventes complicem in peccato turpi etiam in mortis articulo, si alius Sacerdos licet non approbatus ad confessiones, sine gravi exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem (2).

(1) Per verba, *praeter canonicas dispositiones*, allusio fit ad Concordata Guberniorum cum Apostolica Sede, quae in vigore permaneant.

(2) Sanctissimus D. N. peculiari generalique Decreto per S. U. Inquisitionem edito feria IV. die 17 Junii 1866 edixit: « *In facultatibus, quibus Episcopi aliique locorum Ordinarii ex concessione Apostolica pollent absolvendi ab omnibus casibus Apostolicae Sedi reservatis excipiendos semper in posterum, et exceptos habendos esse, casus reservatos in Bulla Benedicti XIV, quae incipit. Sacramentum poenitentiae.* » Hoc Decretum vero omnibus ubique terrarum Ordinariis praedicta absolvendi facultate donatis absque ulla exceptione significandum mandavit. Duo autem sunt casus re-

XI.

« Usurpantes aut sequestrantes jurisdictionem, bona, redditus, ad personas ecclesiasticas ratione suarum Ecclesiarum aut Beneficiorum pertinentes (1).

XII.

« Invadentes, destruentes, detinentes per se vel per alios Civitates, Terras, loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia, vel usurpantes, perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in eis; nec non ad singula praedicta auxilium, consilium, favorem praebentes (2).

« A quibus omnibus excommunicationibus hucusque recensitis absolutionem Romano Pontifici pro

servati in hac Constitutione; idest casus Sacerdotis *attentantis absolutionem* personae complicis in materia turpi, et casus personae cujuscumque sexus *falso denunciantis* Sacerdotem aliquem de sollicitatione. Verum primus casus in superiori articulo commemoratur ob censuram adiectam; secundus autem reservatus manet sine censura, et fere unicus hodie dici potest casus S. Sedi reservatus sine censura.

(1) Quaeri facile potest, quid dicendum de his, qui bona ecclesiastica usurpata ab usurpatoribus accipiant per aliquem contractum? Comprehenduntur ne sub hac censura? Puto non comprehendi, quamquam si non ageretur de censura, comprehendendum esset, namque ejusdem causae rei sunt generatim habendi tam qui usurpant tam qui usurpata ab usurpatore recipiant: sed heic agitur de usurpantibus et sequestrantibus in strictae interpretationis, in qua viget regola iuris: legislator quod voluit expressit, quod autem non expressit noluisse censendus est.

Item quaeri, an comprehendantur sub hac censura qui usurpant bona quidem ecclesiastica, sed tamen quae non pertinent ad personas ecclesiasticas ratione suarum ecclesiarum vel Beneficiorum, ut ex. gr. sunt bona piorum locorum? Puto non comprehendi ob eamdem rationem. Attamen tum illi, tum hi comprehenduntur sub censura Tridentina Romano Pontifici, etsi non specialiter, tamen reservata.

(2) Saepe accidit, ut sub censuris dicantur comprehendi illi, qui *auxilium*, *consilium*, *favorem* praebeant actionibus prohibitis. Haec autem ita sunt intelligenda, ut interveniat formalis cooperatio et realis adhaesio, quae non consistat solum in intentione, sed in actione, non ex ignorantia aut timore, sed ex deliberata voluntate. De qua re satis est nobis afferre responsum S. Poenitentiariae inter plura quae in nostris latinis ephemeridibus deduximus: sic enim S. Poenitentiaria respondit die 10 Decembris 1860,

tempore speciali modo reservatam esse et reservari; et pro ea generalem concessionem absolvendi a casibus et censuris, sive excommunicationibus Romano Pontifici reservatis nullo pacto sufficere declaramus, revocatis insuper earundem respectu quibuscunque indultis concessis sub quavis forma et quibusvis personis etiam Regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, Societatis et Instituti, etiam speciali mentione dignis et in quavis dignitate constitutis. Absolvere autem praesumentes sine debita facultate, etiam quovis praetextu, excommunicationis vinculo Romano Pontifici reservatae innodatos se sciant (1) dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obbligatio standi mandatis Ecclesiae, si convaluerint.

Excommunicationes latae sententiae Romano Pontifici reservatae.

« Excommunicationi latae sententiae Romano Pontifici reservatae subjacere declaramus:

I.

« Docentes vel defendentes sive publice, sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas

de hisce fere rebus rogata: *Censuras ecclesiasticas iuxta Litteras Apostolicas diei 26 Martii 1860 incurri ab iis, qui formaliter cooperantur vel adhaerent rebellioni ditionis Pontificiae. Quare ad dignoscendum in Foro conscientiae, utrum quis Censuras incurrerit, discutienda est per Confessarium uniuscuiusque conscientia.*

(1) Quare casus Romano Pontifici simpliciter reservati, qui mox numerantur, non sunt septem et decem, sed, hoc comprehenso, sunt duodeviginti. Heic quaeri potest, quid iuris si aliquis absolveret sine facultate eiusmodi poenitentes, non ex inobedientia, sed ex persuasione pertinaci, R. Pontificem vel Episcopos non habere ius reservandi peccata? Hic Confessarius esset haereticus ex can. *II Concilii Trid. sess. 14 de poenit.* in quo legitur: « *Si quis dixerit, Episcopos non habere ius reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam; atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.* »

sub excommunicationis poena latae sententiae; item docentes vel defendentes tamquam licitam praxim inquirendi a poenitente nomen complicis, prouti damnata est a Benedicto XIV in Const. *Suprema* 7 Julii 1745; *Ubi primum* 2 Julii 1746; *Ad eradicandum* 28 Septembris 1740 (1).

II.

« Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in Clericos, vel utriusque sexus Monacos, exceptis quoad reservationem casibus et personis, de quibus iure vel privilegio permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat (2).

(1) Benedictus XIV in Const. *Suprema*, praxim inquirendi a poenitente nomen vel individuam personam complicis hisce verbis ad Lusitanos scribens reprobavit. « Notum vobis esse volumus, memoratam superius praxim penitus reprobandam esse, eamdem a nobis per praesentes nostras in forma Brevis litteras reprobari atque damnari tamquam scandalosam et perniciosam, ac tam famae proximorum, quam ipsi etiam Sacramento iniuriosam, tendentemque ad sacrosancti sigilli sacramentalis violationem, atque ab eiusmodi Poenitentiae Sacramenti tantopere proficuo et necessario usu fideles abalienantem. »

In Const. *Ubi primum*, idem Pontifex priorem confirmans Constitutionem inter alias sanctiones haec edixit. « Statuentes ac decernentes, ut quicumque ... ausus in posterum fuerit docere licitam esse eiusmodi praxim prout ea in relato nostro Brevi exponitur ac reprobatur, vel scribere aut loqui praesumpserit in eiusdem damnatae praxis defensionem, vel ea, quae in dicto Brevi contra eamdem praxim decreta sunt, impugnare aut in alienos sensus temere detorquere seu interpretari, incidat ipso facto in excommunicationem, a qua non possit, praeterquam in articulo mortis, ab alio quocumque, etiam dignitate fulgente vel auctoritate suffulto, nisi a Nobis, vel pro tempore exsistente Romano Pontifice, absolvi. »

In Constitut. *Ad eradicandum*, Pontifex, contra pravas opiniones eorum, qui docerent eas Constitutiones non ultra Lusitaniam extendi ad quam missae essent, ita declaravit. « Decernimus et declaramus, memoratam praxim in se ipsa et ubique locorum ac temporum, Apostolica Auctoritate reprobatam atque damnatam esse et censeri debere ... »

(2) Idest Legatus a Latere, qui hac potestate fruitur statim ac ex Urbe discedat, eademque in sua extensione amplissima, iuxta cap. *Ad eminentiam de sententia excomm.* et ex cap. 9 *de Officio legati*, item Legatus missus, attamen varia limitatione iuxta

III.

« Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam aut favorem praebentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est, non prohibentes, cuiuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis (1).

IV.

« Nomen dantes sectae *Massonicae*, aut *Carbonariae*, aut aliis ejusdem generis sectis quae contra Ecclesiam vel legitimas potestates, seu palam, seu clandestine machinantur; nec non iisdem sectis favorem qualemcumque praestantes; earumve occultos coriphaeos ac duces non denunciantes, donec non denunciaverint (2).

V.

« Immunitatem asyli ecclesiastici violare jubentes, aut ausu temerario violantes.

tradita ex dicto *cap.* 9 Episcopus etiam potest, si percussio sit occulta, ex privilegio Tridentino, id etiam posse tradunt Auctores Theologiae moralis si percussio sit levis etsi publica

(1) Comprehendit hic articulus Constitutionem Tridentinam de duellantibus *cap* 19 *sess* 25, atque praeterea adiungit reservationem, quae vi tridentinae sanctionis non videtur adfuisse

(2) Secta Fenianorum declaratur comprehensa sub sectis in hoc articulo significatis

DECRETUM

Feria IV die 12 *Januarii* 1870.

« Cum dubitatum fuerit a nonnullis, an societas Fenianorum comprehensa censeatur inter Societates damnatas in Pontificiis Constitutionibus, Sanctissimus Dominus Noster Pius Divina Providentia Papa IX, exquisito prius suffragio Eminentissimorum Patrum Cardinalium contra haereticam pravitatem in universa christiana Republica Inquisitorum generalium, ne fidelium, praesertim simplicium, corda cum evidenti animae discrimine pervertantur, inhaerens Decretis alias a S Congregatione Universalis Inquisitionis in similibus editis, praesertim Decreto feria IV die 5 Julii 1865, decrevit ac declaravit, Societatem Americanam seu Hibernicam, Feniorum appellatam, comprehendi inter societates veti

VI.

« Violantes clausuram Monialium, cuiuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerit, in earum monasteria absque legitima licentia ingrediendo; pariterque eos introducentes vel admittentes, itemque Moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V. in Constitut. *Decori* praescriptam (1).

tas ac damnatis in Constitutionibus Summorum Pontificum et praesertim in nuperrima eiusdem Sanctitatis Suae edita quarto Idus Octobris 1869 Incip « *Apostolicae Sedis* » qua sub num 4 Excommunicationi latae Sententiae Romano Pontifici reservatae obnoxii declarantur « Nomen dantes sectae Massonicae aut Carbonariae aut aliis eiusdem generis sectis quae Contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam seu clandestine machinantur, nec non iisdem sectis favorem qualemcumque praestantes; earumve occultos coriphaeos ac duces non denunciantes, donec non denunciaverint » Atque ita Episcopis quibuscumque petentibus respondere mandavit »

Loco ✠ Sigilli

Pro D Angelo Argenti
S Rom et Univ Inquis Notario
Iacobus Vogaggini Substitutus

(1) S Pius V. in Constitutione, *Decori*, edita die 24 Ianuarii 1570 haec constituit § 1. Sane periculo et scandalo plena res est, ac regulari observantiae vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando, parentes, fratres, sorores aut alios agnatos vel cognatos, nec non monasteria et alia, filiationes nuncupata, etiam eis subiecta, visitandi, aut infirmitatis causa aliove praetextu a monasteriis exire, et per saecularium personarum domos discurrere et vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis et pudicitiae decus in discrimen committunt

« § 2 Unde nos, malo huic, pro nostro pastoralis officii debito, salubriter occurrere volentes, inhaerentes etiam Decreto sacri Concilii Tridentini de Clausura Monialium disponenti, ac aliis nostris Litteris desuper huiusmodi clausura editis adhaerentes, volumus, sancimus et ordinamus nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarumve monialium, etiam Carthusiensis, Cisterciensis S Benedicti, et Mendicantium et quorumcumque aliorum Ordinum, etiam militiarum ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum ac praeeminentiarum existentium, etiam a regia vel illustri prosapia ortarum, de cetero, etiam infirmitatis seu aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione et prae-

VII.

« Mulieres violantes Regularium virorum clausuram, et Superiores aliosve eas admittentes.

VIII.

« Reos simoniae realis in Beneficiis quibuscumque, eorumque complices.

IX.

« Reos simoniae confidentialis in Beneficiis quibuslibet, cuiuscumque sint dignitatis.

X.

« Reos simoniae realis ob ingressum in Religionem.

XI.

« Omnes qui quaestum facientes ex indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus excommunicationis censura plectuntur Constitutione S. Pii V. *Quam plenum* 2 Ianuarii 1569 (1)

textu, *nisi ex causa magni incendii vel infirmitatis leprae aut epidemiae, quae tamen infirmitas praeter alios Ordinum superiores, quibus cura monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum seu alium loci Ordinarium, etiam si praedicta monasteria ab Episcoporum et Ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita et expresse in scriptis approbata sit, a monasteriis praefatis exire, sed nec in praedictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere*; aliter autem quam ut praefertur egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, nec non concomitantes, ac illarum receptatrices personas, sive laicas aut saeculares vel ecclesiasticas, consanguineas vel non, excommunicationis maioris latae sententiae vinculo statim eo ipso, absque aliqua declaratione, subiacere, a quo, praeter quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant. » Quae tamen nunc sunt abrogata.

(1) Illi, qui excommunicatione plectuntur in Constitutione *Quam plenum* S. Pii V, edita die 2 Ianuarii 1569, sunt Episcopis inferiores. Pontifex ille in hac Constit. graves quosdam enarrans abusus in quarundam facultatum concessione, eas concessiones prius irritat, atque demum poenas sancit, hac ratione: « § 1. Rem profecto indignam audivimus, quod quidam ecclesiarum Hispaniae praesules et etiam quondam Gomentius Tellizgiron, temporarius, quod magis detestandum est, et simplex administrator ecclesiae Toletanae, gratia gratis accepta pietatis specie abutentes, et facultates a sacris canonibus sibi concessas excedentes, litteras suas in eorum civitatibus et dioecesibus publicare praesumpserunt, qui-

XII.

« Colligentes eleemosynas maioris pretii pro Missis, et ex iis lucrum captantes, faciendo eas celebrari in locis ubi Missarum stipendia minoris pretii esse solent.

XIII.

« Omnes qui excommunicatione mulctantur in Constitutionibus S. Pii V. *Admonet nos*, quarto Kalendas Aprilis 1567, Innocentii IX, *Quae ab hac Sede* pridie nonas Novembris 1591, Clementis VIII, *Ad Romani Pontificis curam*, 26 Iunii 1592, et Alexandri

bus, inter cetera pericula, deprehenditur, quod cuicumque illas accipienti, certa soluta pecunia, licitum sit quem voluerit sibi sumere Sacerdotem, qui, confessione audita, ipsum absolvere valeat, non iis tantum casibus in quibus simplex Sacerdos absolvere potest, sed etiam in iis, quae solis Episcopis reservata reperiuntur, aliquo praeterea casu admixto, qui ad examen huius Sanctae Sedis esset omnino referendus.

» § 2 Ad haec, ipsi, in dispensandis caelestis gratiae donis nimium prodigi, iis sic litteras praedictas accipientibus indulgentias et poenitentiarum iniunctarum remissiones, nulla cum re temporali conferendis, profusius passim et indiscrete largiuntur, quibus et aliis licentiis praedictis non pauci fluctuantes et infirmi, veniae facilitate inducti, ad peccandum prochviores fiunt, quando tot et tantorum delictorum remissionem certo et vilissimo pretio acquirere possunt, et indicem praeterea casuum ac indulgentiarum aedibus sacris appendi iusserunt, quibus emptores venari videntur, cum palam significetur solventibus suprascripta concedi

» § 3 Itemque Missae sacrificium et sepulturam tempore interdicti, ciborum prohibitorum usum, assumptionem duorum vel plurium Compatrum ad sacrum baptisma, contra Decretum Concilii Tridentini, praeter eos, qui synodalibus, ut dicunt, constitutionibus adsciscuntur, a simoniae reatu absolutionem Sedi Apostolicae reservatam impendunt, reparationem ecclesiarum et pias causas praetexentes, ut honesta praescriptione videantur cupiditatis vitium obduxisse

» § 4 Cum igitur, inter cetera scandala, etiam simoniae pravitas non obscure redoleat, et praedictis sacri Tridentini Concilii Decretis et aliis sanctionibus canonicis, nostrae praeterea Constitutioni de indulgentiis ad quaestum non emittendis adversetur, clavium auctoritas evilescat, et poenitentialis satisfactio enervetur; nos his malis celeri remedio occurrendum, eademque opera futuris praecavendum fore censentes, motu proprio et ex certa scientia

VII, *Inter ceteras*, nono Kalendas Novembris 1660, alienationem et infeudationem Civitatum et Locorum S. R. E. respicientibus (1).

et de Apostolicae potestatis plenitudine, supra dicta omnia, quae in ipso Archiepiscopatu Toletano et quibuscumque aliis civitatibus, dioecesibus et locis, tam Hispaniarum, quam aliarum quarumcumque provinciarum et regionum hucusque, etiam praetextu Confraternitatum augendarum et quocumque alio, emanarunt, damnamus et execramur ac perpetuo abolemus, nullaque et irrita fuisse et esse nunciamus mandantes litteras et indices.

» §. 5. Nec non scripturas et monumenta quaecumque publica et privata per ipsos locorum Ordinarios et alios ecclesiarum rectores, ubicumque reperientur, dilacerari, confringi penitusque deleri; et ne talia de cetero a quoquam fiant, publicentur vel concedantur, districtius prohibemus.

» §. 6. Quicumque, etiam si Cardinalatus honore praefulgeant, secus egerint seu contenderint attentari, ab ingressu et perceptione fructuum suarum ecclesiarum tamdiu suspensi iaceant, donec, satisfactione praevia, illis per Sedem praedictam suspensio relaxetur; *inferiores vero ab Episcopis sententiam excommunicationis incurrant*, a qua nisi in mortis articulo constituti ab alio quam Romano Pontifice absolutionis beneficium nequeant obtinere »

(1) In Constitutione, *Admonet nos*, solemnissime edita a S. Pio V, excommunicatione mulctantur omnes illi, qui per se vel alios agere studeant sive insinuare vel suadere Romano Pontifici alienationem vel infeudationem civitatum seu locorum ad S. Sedem pertinentium ex quovis praetextu, etiam necessitatis vel evidentis utilitatis. Ita autem se habet Costitutio: » § 3. Statuimusque et decernimus, quod omnes et singolae, tam Communitates et Universitates quam cives et incolae civitatum et locorum praedictorum *(quae Sanctae Sedi in temporalibus sunt subiecta)*, aliaeque quaecumque personae tum ecclesiasticae, tum saeculares, cuiusvis dignitatis et ordinis, etiam episcopalis vel maioris, existentes, ac Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, tam publice in consiliis civitatum et locorum praefatorum, quam privatim alibi in quibusvis locis, etiamsi civitatum et terrarum earundemque Gubernatores aut Sedis Apostolicae Legati vel Pro-Legati existant, tractantes, consulentes, aut alios verba facientes de infeudationibus aut alienationibus de civitatibus et locis praefitis immediate ad nos et Sedem praefatam spectantibus et pertinentibus, etiam devolutis, etiam in feudum communiter et pluries dari solitis, etiam ex causa permutationis vel sub annuo censu aut canone, aut alias quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga Sedem praefatam aut sub praetextu necessitatis vel evidentis utilitatis faciendis, seu de postulandis a nobis et Sede praefata quibusvis personis, cuiusvis dignitatis, status, gradus, etiam nobis et successoribus no-

XIV.

1 Religiosos praesumentes clericis aut laicis extra casum necessitatis Sacramentum extremae unctionis aut Eucharistiae per viaticum ministrare absque Parochi licentia.

XV.

« Extrahentes absque legitima venia reliquias ex Sacris Coemeteriis sive Catacumbis Urbis Romae eiusque territorii, eisque auxilium vel favorem praebentes.

stris secundum carnem coniunctis, etiam Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, aut quavis alia temporali vel ecclesiastica dignitate fungentibus, in Duces, Vicarios, Gubernatores seu quemvis alium titulum, ad vitam vel in perpetuum vel longum tempus aut etiam ad Sedis Apostolicae beneplacitum, civitatum et locorum praefatorum, ac propterea de eligendis oratoribus ad nos et successores nostros super praemissis vel illorum occisione mittendis, proponentes, tam ipsi quam oratores munus huiusmodi recipientes, aut alii quicumque alienationes huiusmodi Romano Pontifici pro tempore existenti, per se vel alium seu alios, insinuantes vel suadentes eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, a qua, nisi ab ipso Pontifice, praeterquam in mortis articulo, absolvi nequeant. »

Innocentius IX in Constitutione, *Quae ab hac Sancta Sede*, in primo Consistorio secreto post suam electionem ad Pontificatum, inseruit integram Constitutionem, *Admonet*, S Pii V, atque commemorans, Gregorium XIII, Const. *Inter*, Sixtum V, Const. *Quanta*, et Gregorium XIV iurasse eam Pianam Constitutionem servaturos eandemque adprobasse, confirmasse et innovasse, ita ipse Innocentius eam iterum approbavit, confirmavit, innovavit, et prohibitionem infeudandi et alienandi dictas Civitates, terras et loca uberius quoque explicavit.

Clemens VIII in Constitutione, *Ad Romani Pontificis curam*, iterum confirmavit utramque Constitutionem immo derogavit cuidam moderamini quod induxerit Gregorius XIV, atque explicavit quomodo sub iuramentum de non alienandis civitatibus et locis cadere possint casus necessitatis et evidentis utilitatis, his verbis: « Cum huiusmodi casus absolutae necessitatis, aut verae et evidentis utilitatis facilius mente atque animo concipi et effingi, quam usu venire possint, multo magis expedire omnem prorsus alienationum et investiturarum, prorogationum et aliarum concessionum, quomodocumque et sub quibuscumque causis et praetextibus attentandi viam omnino praecludere, quam ob rarissimos casus, qui vix unquam contingere possint, apertam relinquere »

XVI.

« Communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem.

XVII.

« Clerici scienter et sponte communicantes in divinis cum personis a Romano Pontifice nominatim excommunicatis et ipsos in officiis recipientes (1).

(1) Ante Concilium Constantiense omnes excommunicati excommunicatione maiore erant vitandi post hoc Concilium ob Constitutionem Martini V, quae incipit, *Ad evitanda scandala*, vitandi tantum erat notorii percussores Clericorum et qui excommunicati essent nominatim, expresso videlicet nomine ut consuetudo hactenus tulit multa autem in iure non sine ambagibus reperiuntur constituta de illis, qui cum excommunicatis communicarent, qui modo excommunicationem minorem ipso facto incurrerent, modo majorem secundum id in quo communicarent, et modo reservatam modo non reservatam eiusmodi autem censurae cohibitae sunt post Martini V Constitutionem ad eos tantum, qui communicarent cum dictis excommunicatis sive nominatim, sive cum notoriis Clericorum percussoribus

Hodie autem post constitutionem, *Apostolicae Sedis*, de qua agimus, cessat censura quaevis quam antea contrahebant illi, qui communicarent cum notorio Clericorum percussore, quum de hac censura nonnisi in hoc et superiori articolo sermo habeatur Quare hodie sub poena excommunicationis vitandi tantum manent nominatim excommunicati a Papa atque excommunicationem maiorem, eamdemque Romano Pontifici reservatam, incurrunt omnes, qui communicant in crimine criminoso, et clerici scientes et sponte communicantes in divinis et eos in officiis recipientes haec sanctio, ad Clericos quod spectat, ipsis verbis desumpta est ex capite *significavit, de sententia excom* in quo sic respondit Clemens III. » *Verum Clericos, qui scienter et sponte participaverunt excommunicatis a nobis, et ipsos in officiis receperunt eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitamus involvi quos etiam pro beneficio absolutionis habendo ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione remitti* » Primi autem sanctio, quae ad omnes refertur, desumpta est ex cap *Nuper*, *eod tit* in quo Innocentius III sic inter cetera rescripsit *In secunda vero quaestione credimus distinguendum, an is, qui nominatim excommunicatis communicat, scienter in crimine communicet criminoso, ei consilium impendendo, auxilium et favorem, aut alias in oratione vel osculo, aut orando secum aut etiam comedendo In primo quidem articulo, quum talis communicet crimini et participet criminoso, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere qui damnavit, ab*

Excommunicationes latae Sententiae Episcopis sive Ordinariis reservatae.

« Excommunicationi latae sententiae Episcopis sive Ordinariis reservatae subiacere declaramus:

I.

« Clericos in Sacris constitutos vel Regulares aut Moniales post votum solemne castitatis matrimonium contrahere praesumentes; nec non omnes cum aliqua ex praedictis personis matrimonium contrahere praesumentes.

II.

« Procurantes abortum, effectu sequuto.

III.

« Litteris apostolicis falsis scienter utentes, vel crimini ea in re cooperantes.

Excommunicationes latae sententiae nemini reservatae.

« Excommunicationi latae sententiae nemini reservatae subiacere declaramus:

I.

« Mandantes seu cogentes tradi Ecclesiasticae sepulturae haereticos notorios aut nominatim excommunicatos vel interdictos.

II.

« Laedentes aut perterrefacientes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii; eiusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut

eo vel eius superiore merito delicti tunc erit absolutio requirenda, quum facientem et consentientem par poena constringat. in secundo vero casu a suo Episcopo, vel a proprio Sacerdote etc Sed hic secundus casus, de eo qui communicat extra crimen, post Constitutionem, *Apostolicae*, censuram minorem antea dictam, non amplius secumfert: manet autem tantum maior excommunicatio et reservata in omnes, qui in crimine criminoso participant et in Clericos, qui communicant in divinis

comburentes; vel praedictis quibuslibet auxilium, consilium, favorem praestantes.

III.

« Alienantes et recipere praesumentes bona ecclesiastica absque Beneplacito Apostolico, ad formam Extravagantis, *Ambitiosae* De Reb. Ecc. non alienandis (1).

(1) Constitutio, *Ambitiosae*, quae legitur in Sexto Decretalium lib. 3 *Extrav. Commun cap. unic. de rebus Ecclesiae non alienandis* edita fuit a Paulo II anno 1467, quae quotidie allegatur ubi agitur de contractibus rerum Ecclesiae, ea tenoris est qui sequitur. » Ambitiosae cupiditati illorum praecipue, qui divinis et humanis affectatis, damnatione postposita, *immobilia et pretiosa mobilia Deo dicata*, ex quibus Ecclesiae, Monasteria, et pia Loca reguntur illustranturque, et eorum Ministri, sibi alimoniam vindicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento, exquisitis mediis usurpare praesumunt, occurrere cupientes, *omnium rerum et bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem et conductionem ultra triennium, nec non infeudationem vel contractum, emphyteuticum*, praeterquam in casibus iure expressis, ac de rebus et bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, et tunc *Ecclesiarum evidenti utilitate*, ac de fructibus et bonis, quae servando servari non possunt pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura Constitutione *fieri prohibemus* Praedecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, et Decretis aliis super hoc editis, quas tenore praesentium innovamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra hujus nostras prohibitionis seriem de bonis et rebus eisdem *quicquam alienare praesumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, et infeudatio huiusmodi nullius omnino sint roboris vel momenti Et tam qui alienat, quam is qui alienatas res, et bona praedicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat* Alienanti vero bona Ecclesiarum, Monasteriorum, Locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra praesentis Constitutionis tenorem, si Pontificali vel Abbatiali praefulgeat dignitate, ingressus Ecclesiae sit penitus interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes sub interdicto huiusmodi, animo (quod absit) perseveraverit indurato, lapsis mensibus, eisdem, a regimine et administratione suae Ecclesiae, vel Monasterii cui praesidet, in spiritualibus et temporalibus sit eo ipso suspensus Inferiores vero Praelati, Commendatarii, et aliorum Ecclesiarum Rectores beneficia vel administrationem quomodolibet obtinentes, Prioratibus, Praepositurıs, Praepositatibus, Dignitatibus, Personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, praebendis,

IV.

« Negligentes sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem Confessarios sive Sacerdotes a quibus sollicitati fuerint ad turpia in quibuslibet casibus expressis a Praedecess. Nostris Gregorio XV, Const. *Universi* 20 Augusti 1622, et Benedicto XIV, Constit. *Sacramentum poenitentiae*, 1 Iunii 1741 (1).

aliisque Ecclesiasticis cum et sine cura saecularibus et Regularibus beneficiis, quorum res et bona alienarunt dumtaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis quae propterea privatae fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicae Sedis sint specialiter aut generaliter reservati. Nihilominus alienatae res bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, et Loca pia, ad quae ante alienationem huiusmodi pertinebant, libere revertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae prohibitionis et innovationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Marcum anno dominicae Incarnationis MCCCCLXVII, Calendis Martii, Pontific. Nostri anno III. » Censura, quae nunc remanet, est excommunicatio.

(1) Casus expressi in Constitutione Gregorii XV, *Universi*, ita se habent. « § 4. Statuimus, decernimus et declaramus, quod omnes et singuli Sacerdotes, tam saeculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum ac Sedi Apostolicae immediate subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum et Congregationum regulares, cuiuscumque dignitatis et praeeminentiae, aut quovis privilegio muniti existant, qui personas, quaecumque illae sint, *ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodocumque perpetranda in actu sacramentalis Confessionis, sive antea vel post immediate, seu occasione vel praetextu Confessionis huiusmodi etiam ipsa Confessione non sequuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario aut in loco quocumque ubi Confessiones sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint*.

« § 7. Mandantes omnibus Confessariis ut suos poenitentes, quos noverint fuisse ab aliis ut supra sollicitatos, moneant de obbligatione denunciandi sollicitantes... »

Casus expressi in Constitutione Benedicti XIV, *Sacramentum poenitentiae*, sunt qui sequuntur. « *Qui aliquem poenitentem, quaecumque persona illa sit, vel in actu sacramentalis Confessionis, vel*

« Praeter hos hactenus recensitos, eos quoque quos Sacrosanctum Concilium Tridentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis absolutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus; excepta anathematis poena in Decreto Sess. IV. *De editione et usu Sacrorum Librorum* costituta, cui illos tantum subiacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt (1).

Heic paulisper sistimus, ut inseramus excommunicationis poenas, quas inflixit Tridentinum Concilium cum adiectis ab eo reservationibus, atque inde prosequemur exponere Constitutionem de qua agimus.

De usurpatoribus quorumcumque bonorum ecclesiasticorum aut iurium, quorum excommunicatio est Romano Pontifici a Concilio Tridentino reservata.

Sess. 22 c. 11 de Refor. « *Si quem clericorum vel laicorum quacumque is dignitate, etiam imperiali*

ante vel immediate post Confessionem, vel occasione, aut praetextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis, in Confessionale sive in alio loco ad Confessiones audiendas destinato, aut electo simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta et turpia sollicitare vel provocare sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc aut post legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones vel tractatus temerario ausu habuerint. »

(1) Ita se habebat Tridentinum Decretum quod per Constitutionem temperatum est: « Nulli liceat imprimere vel imprimi facere quosvis libros de rebus sacris sine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab Ordinario, sub poena anathematis et pecuniae in canone Concilii novissimi Lateranensis apposita. Et si Regulares fuerint, ultra examinationem et probationem, huiusmodi licentiam quoque a suis superioribus impetrare teneantur recognitis per eos libris iuxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant vel evulgant, nisi antea examinati probatique fuerint, eisdem poenis subiaceant quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint auctores, pro auctoribus habeantur ».

aut regali, praefulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicuius ecclesiae seu cuiusvis saecularis vel regularis Beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona, census ac iura etiam feudalia et emphyteutica, fructus emolumenta, seu quascumque obventiones, quae in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, per se vel alios vi vel timore incusso seu etiam per suppositas personas Clericorum aut Laicorum, seu quacumque arte aut quocumque quaesito colore in proprios usus convertere, illosque usurpare praesumpserit, seu impedire, ne ab iis ad quos iure pertinent, percipiantur, is anathemati tamdiu subiaceat, quamdiu iurisdictiones, bona, res, iura, fructus et reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositae personae, pervenerint, ecclesiae eiusque administratori sive Beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit . . . . Clericus vero, qui nefandae fraudis et usurpationis huiusmodi fabricator seu consentiens fuerit eisdem poenis subiaceat . . . . »

Excommunicatur Magistratus, si ad instantiam Episcopi non praebeat auxilium adversus contradictores clausurae monialium: itemque violantes earum clausuram.

Sess. 25 c. 5 de Reg. « *Bonifacii VIII Constitutionem, quae incipit, Periculoso, renovans Sancta Synodus, universis Episcopis sub obtestatione divini iudicii et interminatione maledictionis aeternae praecipit, ut in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicae auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, et ubi inviolata est, conservari maxime procurent, inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas aliasque poenas, quacumque appellatione postposita, compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Quod auxilium ut praebeatur,*

omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, et sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus saecularibus iniungit ».

Sess. 25 ex cap. 5 de Reg « *Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cuiuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerit, sine Episcopi vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda* ».

Excommunicantur Raptores mulierum eorumdemque consocii.

Sess 24 ex cap 6 de Refor. matr. « *Decernit Sancta Synodus, inter raptorem et raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta a raptore separata et in loco tuto et libero constituta illum in virum habere censuerit, eam raptor in uxorem habeat, et nihilominus raptor ipse ac omnes illi consilium, auxilium et favorem praebentes, sint ipso iure excommunicati . . .* »

Excommunicantur qui libertatem matrimonii contrahendi violant.

Sess. 24 ex cap. 9 de Ref. matr. « *Ita plerumque temporalium dominorum ac magistratuum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excaecant, ut viros et mulieres, sub eorum iurisdictione degentes, maxime divites vel spem magnae haereditatis habentes, minis et poenis adigant cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini vel magistratus illis praescripserint. Quare, quum maxime nefarium sit Matrimonii libertatem violare et ab eis iniurias nasci, a quibus iura expectantur, praecipit Sancta Synodus omnibus, cuiuscumque gradus, dignitatis et conditionis existant, sub anathematis poena, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos vel quoscumque alios cogant, quominus libere matrimonia contrahant* »

Excommunicantur qui cogant mulierem ad ingrediendum monasterium, vel impediant.

Sess. 25 cap 18 de Regul. « *Anathemati Sancta Synodus subiicit omnes et singulas personas, cuiuscumque qualitatis vel conditionis fuerint, tam Clericos quam Laicos, saeculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodolibet coegerint aliquam virginem vel viduam, aut alinm quamcumque mulierem, praeterquam in casibus in iure expressis* (1), *ad ingrediendum monasterium vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque religionis, vel ad emittendam professionem, quique consilium, auxilium vel fuvorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actui vel praesentiam vel consensum vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subiicit eos, qui sanctarum virginum vel aliarum mulierum voluntatem veli eccipiendi vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint.* »

(1) Casus in iure expressi ad hos reducuntur in *cap.* 18 *de Convers. coniugatorum* Innocentius III ita legitur ad propositum eidem casum rescripsisse: » Significavit nobis » A mulier, quod, » quum ipsa F viro suo coram Decano Sancti Quirici, vice Ar» chiepiscopi Senonensis in hac parte fungente, licentiam conces» serit religionem intrandi, continentiae tamen voto eidem iniun» cto, et recepta fide ab ipsa, quod perpetuo contineret, idem De» canus, post factam professionem a viro praedicto in monasterio » in quo habitum assumpserat monachalem, asseruit, ipsam debere » Religionem intrare, quamquam id primo non expressisset eidem, » et hoc expresso, illi licentiam non dedisset Quocirca mandamus » quatenus si est ita, et est talis de qua suspicio haberi non possit » ipsam, votum continentiae observantem, intrare monasterium » compelli non permittatis invitam. » Ex quo capite Glossa sic arguit » Ex eo enim quod dicit *de qua suspicio haberi non possit non debet compelli*, intelligo quod si sit suspecta, debet compelli religionem intrare ex quo promisit continentiam »

Item Gregorius IX *in cap.* 19 *cod. tit.* alterum consideravit casum, atque ita rescripsit « Mulieres vero, quae relicto maritali toro lapsu » carnis ceciderunt, si mariti earum a te diligenter commoniti eis » ad frugem melioris vitae conversas noluerint recipere propter » Deum, in claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare, » ut perpetuam poenitentiam ibi agant »

Excommunicantur duellantes et reliqui, qui duellum quasi honestum spectaculum permittunt vel adiuvant, vel assistunt.

Sess. 25 ex cap. 19 de Ref. « *Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites et quocumque alio nomine domini temporales, qui locum ad monomachiam in terris suis inter christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati. Qui vero pugnam commiserint, et qui eorum patrini vocantur, excommunicationis.... poenam incurrant.... Illi etiam, qui consilium in causa duelli tam in iure, quam in facto dederint aut alia quacumque ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores, excommunicationis ac perpetuae maledictionis vinculo teneantur.* »

Excommunicantur qui sequentes falsas propositiones doceant.

Sess. 13 ex can. 11 de Euchar. « *Ne tantum Sacramentum* (**Eucharistiae**) *indigne atque ideo in mortem et condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa Sancta Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia confessoris, necessario praemittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, praedicare vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere praesumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

Sess. 24 ex cap. 1 de Ref. matr. « *Dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, et proinde iure damnandi sunt illi, ut eos Sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse.* »

Hae sunt excommunicationes quas influisse Tridentinum Concilium reperimus. Sequitur modo SSmi Domini Nostri Constitutio, quam referre assumpsimus.

Suspensiones latae sententiae Summo Pontifici reservatae.

I.

« Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum Beneficiorum perceptione ad beneplacitum S. Sedis Capitula et Conventus Ecclesiarum et Monasteriorum aliique omnes, qui ad illarum seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos aliosve Praelatos de praedictis Ecclesiis, seu Monasteriis apud eandem S. Sedem quovis modo provisos, antequam ipsi exhibuerint Litteras Apostolicas de sua promotione.

II.

« Suspensionem per triennium a collatione Ordinum ipso iure incurrunt aliquem ordinantes absque titulo Beneficii vel patrimonii cum pacto ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta.

III.

« Suspensionem per annum ab Ordinum administratione ipso iure incurrunt ordinantes alienum subditum etiam sub praetextu Beneficii statim conferendi, aut iam collati, sed minime sufficientis, absque eius Episcopi litteris dimissorialibus, vel etiam subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, absque Ordinarii eius loci litteris testimonialibus.

IV.

« Suspensionem per annum a collatione Ordinum ipso iure incurrit, qui, excepto casu legitimi privilegii, Ordinem sacrum contulerit absque titulo Beneficii vel patrimonii Clerico in aliqua Congregatione viventi in qua solemnis professio non emittitur, vel etiam religioso nondum professo.

V.

« Suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinum ipso iure incurrunt Religiosi eiecti, extra Religionem degentes.

VI

« Suspensionem ab Ordine suscepto ipso iure incurrunt, qui eumdem Ordinem recipere praesumpserunt ab excommunicato vel suspenso, vel interdicto nominatim denunciatis, aut ab haeretico vel schismatico notorio: eum vero, qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere ordinis sic suscepti donec dispensetur, declaramus.

VII.

« Clerici saeculares exteri ultra quatuor menses in urbe commorantes ordinati ab alio quam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card. Urbis Vicarii, vel absque praevio examine coram eodem peracto, vel etiam a proprio Ordinario posteaquam in praedicto examine reiecti fuerint (1): nec non

(1) Specialis praxis Romae viget ex RR. Pontificum Decretis originem ducens, ob quam Clerici, qui quasi domicilium Romae contrahunt (quod ad hunc effectum per quatuor mensium moram contractum intelligitur), ut quamvis suorum Ordinariorum amplissimas obtineant dimissoriales litteras ad Ordines suscipiendos, tamen promoveri ab aliis Episcopis non possint, nisi praevio in Urbe examine et obtenta ab Emo Urbis Vicario licentia ut in hoc articulo statuitur. Negligere nimirum et declinare haud possunt Romae examen ad Ordines, quos, dum hic morantur suscipere cupiunt. Huiusmodi praxis originem duxit ex Decreto Clementis VIII, quod ita se habet: « Universis et singulis Clericis nunc et in futurum pro tempore in urbe commorantibus, et ad minores vel sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveri volentibus, de mandato SSmi D. N. Clementis Papae VIII, vivae vocis oraculo desuper facto, edicimus et praecipimus, de caetero extra eandem Urbem, etiam vigore litterarum dimissorialium suorum Ordinariorum, et cujusvis alterius facultatis ad dictos Ordines promovere se faciant, nisi previo examine ab Examinatoribus in Urbe deputatis idonei reperti et adprobati fuerint, et a nobis licentiam in scriptis obtinuerint. Qui secus fecerint, ab Ordinum executione eo ipso suspensi sint, nisi a SSmo D. N. Papa et S. Sede Apostolica absolutionis et habilitationis gratiam obtinuerint, decernentes praesen

Clerici pertinentes ad aliquem e sex Episcopatibus suburbicariis, si ordinentur extra suam dioecesim, dimissorialibus sui Ordinarii ad alium directis quam ad Card. Urbis Vicarium; vel non praemissis ante Ordinem sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urbana Sacerdotum a Missione nuncupatorum, suspensionem ab Ordinibus sic susceptis ad beneplacitum S. Sedis ipso iure incurrunt: Episcopi vero ordinantes ab usu Pontificalium per annum.

Interdicta latae sententiae reservata

I.

« Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso iure incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus seu mandatis eiusdem Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium appellantia.

II.

« Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato Iudice, vel a iure interdictis; aut nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiastica sacramenta, vel ecclesiasticam sepolturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiae ipso iure incurrunt, donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, competente satisfecerint.

tium exsecutionem, in locis solitis dimissis illarum copiis etiam impressis, ita quemlibet afficere, perinde ac si personaliter unicuique intimatae fuissent vel ostensae

In quorum fidem etc. »

Datum Romae die 24 Mensis Novembris 1603

Hoc Decretum fuit quoque confirmatum ab Alexandro VII die 15 Maii 1664 Anno autem 1668 declarationes quaedam authenticae emissae sunt Denique Benedictus XIV, Decreto diei 20 Martii 1743 quod incipit, *Cum inter*, adiecit suspensionem ab usu Pontificalium per annum in Episcopum, qui eos ordinaverit Si haec documenta et ampliora quaeras, confer *Vol II* latinarum ephemeridum *pag* 586 *et seqq*

« Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum suspensos aut interdictos ipso iure esse decrevit, Nos pari modo suspensioni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus.

Heic iterum paulisper inserentes Suspensiones vel interdicta a Concilio Tridentino lata, ut has canonicas censuras Lectores sub oculis habeant.

Suspenduntur vel interdicuntur qui variis modis violant canones de sacra Ordinatione.

Sess. 23 ex cap. 8 de Ref. « *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur. Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii praetexta, etiam statutis temporibus permittatur, nisi eius probitas ac mores, Ordinarii sui testimonio, commendetur. Si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum et ordinatus a susceptorum Ordinum exsecutione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.* »

Sess. 23 ex cap. 14 de Ref. « *Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* »

Sess. 7 c. 10 de Ref. « *Non liceat Capitulis sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias seu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quam etiam cuiusvis privilegii aut consuetudinis vigore, alicui, qui Beneficii ecclesiastici recepti sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat, Capitulum contravenens ecclesiastico subiaceat interdicto, et sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, praesertim in criminalibus gaudeant. In maioribus vero ab exsecutione Ordinum ad beneplacitum futuri Praelati sint ipso iure suspensi.* »

Sess. 6 cap. 5 de Ref. « *Nulli Episcopo liceat cuiusvis privilegii praetextu pontificalia in alterius dioc-*

eesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia; et in personas eidem Ordinario subjectas tantum. Si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio pontificalium, et sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi. »

Sess. 23 c. 10 de Refor. « *Abbatibus ac aliis quibuscumque, quantumvis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius dioecesis consistentibus, etiam si nullius dioecesis vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, Tonsuram vel minores Ordines conferre; nec ipsi Abbates et alii exempti, aut collegia vel capitula quaecumque, etiam ecclesiarum cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis saecularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant. Sed horum omnium ordinatio, servatis omnibus, quae in huius Sanctae Synodi Decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum dioecesis fines existant, pertineat; non obstantibus quibusvis privilegiis, praescriptionibus aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Poenam quoque impositam iis, qui contra huius Sanctae Synodi sub Paulo III Decretum a Capitulo* (1) *episcopali sede vacante litteras dimissorias impetrant, ad illos, qui easdem litteras non a Capitulo, sed ab aliis quibusvis in iurisdictione Episcopi, loco Capituli sede vacante succedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam Decreti ab Officio et Beneficio per annum sint ipso iure suspensi.* »

Sess. 14 ex cap. 2 de Ref. « *Nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius dioecesis, etiam exempto, aut aliquo monasterio cuiusvis ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cuiusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam praetextu familiaritatis continuae commensalitatis suae, absque sui proprii Praelati expresso consensu aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros aut minores Ordines vel primam Tonsuram promovere seu ordinare valeat. Con-*

(1) Hoc Decretum est illud Sessionis 7 cap. 10 modo relatum.

tra faciens exercitio pontificalium per annum, taliter vero promotus ab exsecutione Ordinum sic susceptorum, donec suo Praelato visum fuerit, ipso iure sint suspensi. »

Suspenduntur qui alterius paroeciae sponsis illegitime benedicunt.

Sess. 24 c. 1 de Ref. « *Si quis Parochus vel alius Sacerdos, sive regularis sive saecularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiae sponsos sine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.* »

Interdicuntur Episcopi, qui non denunciant Episcopos illegitime absentes.

Sess. 6 ex cap. 1 de Refor. « *Crescente vero contumacia* (Episcopi absentis ultra secundum semestre tempus) *ut severiori ss. canonum censurae subiciatur, Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub poena interdicti ingressus ecclesiae eo ipso incurrenda infra tres menses per litteras seu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur.* »

Sess. 23 ex cap. 14 de Ref. « *Episcopi quoque, quod absit, si ab huiusmodi crimine* (concubinatus) *non abstinuerint, et a synodo provinciali admoniti, se non emendaverint, ipso facto sint suspensi.* »

Hactenus de Suspensionibus vel Interdictis a Synodo Tridentina inflictis. Sic autem prosequitur et explicit Constitutio Sanctissimi Patris de qua agimus.

» Quae vero censurae sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, Nostris, aut Praedecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut sacris canonibus praeter eas, quas recensuimus, latae sunt, atque hactenus in suo vigore perstiterunt sive pro R. Pontificis electione, sive pro interno regimine quorumcumque ordinum et institutorum regularium, nec non quorumcumque collegiorum, congregationum, coetuum locorumque piorum cuiuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo robore permanere volumus et declaramus.

» Ceterum decernimus, in novis quibuscumque concessionibus ac privilegiis, quae ab Apostolica Sede concedi cuivis contigerit, nullo modo ac ratione intelligi umquam debere, aut posse comprehendi facultatem absolvendi a casibus et censuris quibuslibet Romano Pontifici reservatis, nisi de iis formalis explicita ac individua mentio facta fuerit: quae vero privilegia aut facultates, sive a Praedecessoribus Nostris, sive etiam a Nobis cuilibet Coetui, Ordini, Congregationi, Societati, et Istituto, etiam regulari cuiusvis speciei, etsi titulo peculiari praedito, atque etiam speciali mentione digno a quovis umquam tempore huc usque concessae fuerint, ea omnia, easque omnes Nostra hac Constitutione revocatas, suppressas, et abolitas esse volumus, prout reapse revocamus, supprimimus, et abolemus, minime refragantibus aut obstantibus, privilegiis quibuscumque, etiam specialibus, comprehensis, vel non, in corpore iuris, aut Apostolicis Constitutionibus, et quavis confirmatione Apostolica, vel immemorabili etiam consuetudine, aut alia quacumque firmitate roboratis quibuslibet etiam formis ac tenoribus, et

cum quibusvis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, quibus omnibus, quatenus opus sit, derogare intendimus et derogamus.

» Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam *Sess. XXIV cap. VI de reform.* in quibuscumque censuris Apostolicae Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, iis tantum exceptis; quas eidem Apostolicae Sedi speciali modo reservatas declaravimus.

» Decernentes has Litteras, atque omnia et singula, quae in eis constituta ac decreta sunt, omnesque, et singulas, quae in eisdem factae sunt ex anterioribus Constitutionibus Praedecessorum nostrorum, atque etiam Nostris, aut ex aliis sacris Canonibus quibuscumque, etiam Conciliorum Generalium, et ipsius Tridentini, mutationes, derogationes, ratas et firmas, ac respective rata atque firma esse et fore, suosque plenarios et integros effectus obtinere; sicque et non aliter in praemissis per quoscumque Iudices Ordinarios, et Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, et Apostolicae Sedis Nuntios, ac quosvis alios quacumque praeeminentia, ac potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari ac definiri debere; et irritum atque inane esse ac fore quidquid super his a quoquam quavis auctoritate, etiam praetextu cujuslibet privilegii, aut consuetudinis inductae vel inducendae, quam abusum esse declaramus, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

» Non obstantibus praemissis, aliisque quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis, etiam speciali et individua mentione dignis, nec non consuetudinibus quibusvis, etiam immemorabilibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

» Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae Constitutionis, ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis, voluntatis infrin-

gere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum.

» Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicae Millesimo Octingentesimo Sexagesimo Nono, Quarto Idus octobris, Pontificatus nostri anno vigesimo quarto.

M. Card. Mattei Pro-Datarius

N. Card. Paracciani Clarelli

Visa de Curia

Dominicus Bruti

Loco † Plumbi — I. Cugnoni

APPENDIX

DE CONSTITUTIONE, *APOSTOLICÆ SEDIS,*

QUÆSTIONES NONNULLÆ GENERALES

Sanctissimus Dominus Noster per hanc Constitutionem quam exposui, reipublicae christianae consuluit, ut planior et certa tum Sacrorum Antistitibus tum Confessariis redderetur via, ne vagari cogerentur per innumeros et difficiles censurarum, quae generatim inflictae sint, anfractus.

Quod quisque non solum diserte significatum declaratumque legit in ea Constitutione, sed aperte quoque colligit ex ipsa abscissione et abrogatione facta quampluriumarum censurarum. Namque harum rerum Peritis perspectum est, quod auctores quantumque de censuris scripserint, quod per saeculorum decursum latas collegerint vel allegaverint, manente nihilo secius legentium animo saepenumero in dubietate perplexo, utrum nec ne, sive per non usum, sive per cessationem finis ob quem inflictae essent, sive ob rerum supervenientium mutationem cessaverint.

Licet autem, ut dixi, via planior et certa per eiusmodi limitationes Confessariis praesertim, quoad substantiam, sit reddita, non tamen est putandum, simplicem hanc Constitutionem Peritorum commentariis interpretationibusque locum non dare. Hoc enim est proprium omnium legum, etiam sapientissimarum, ut quando de earum applicatione agitur, viam facile aperiant dubitationibus atque disquisitionibus pro casuum adiunctorumque varietate. Exemplo sint vetustissimae Romanae Leges tum quae duodecim tabularum appellantur, tum ceterae quae sunt consecutae: hae enim licet pro veterum Romanorum more sapientissime concinnarentur, nihilominus adeo Prudentum interpretationibus auctae fuerunt, ut Iustinianus Imperator suo tempore manum apponens ad Pandectas concinnandas per Tribonianum, scriptum reliquerit: *Maximum opus aggredientes, ipsa vetustatis studiosissima opera iam paene confusa et dissoluta eidem viro excelso* (Triboniano) *permisimus tam colligere, quam certo moderamini tradere. Sed cum omnia percontabamur, a praefato viro excelso suggestum est, duo paene millia librorum esse conscripta, et plus quam tricies centena millia versuum a veteribus effusa, quae necesse esset omnia et legere et perscrutari, et ex his quod optimum fuisset eligere. Quod caelesti fulgore et summae Trinitatis favore confectum est secundum nostra mandata.*

Huius quidem Constitutionis interpretatio ad rerum moralium peritos, qui fidelium conscientias dirigunt, maxime pertinet, quique iuxta recepta prudentia moralis principia pro variis rerum adiunctis

*

eam explanabunt: attamen quaedam praecipua capita in ea Constitutione habentur, quae occasionem nobis praebent, in medium deducendi nonnulla interpretationis legum principia, quae Constitutioni, de qua agimus, applicanda esse videntur.

Nec praetereundum est, rem facilem haud esse, legem novam (quamquam novae non sint res, de quibus Constitutio agit) explanare et interpretari, idque duplici praesertim de causa: 1ª est, quod nova lex, ideo quia nova, nullam determinationem per usum est assequuta: 2ª quia facile potest contingere, ut interpretatio a privatis data sit praeter vel contra mentem legislatoris, ex eo quod legislator non omnes praevidens casus in condenda lege, quibus intelligi a subditis potest, non omnibus casibus per latam legem prospexit, sicut prospexisset si praevidisset. Unde saepe contingit, ut post aliquam datam Constitutionem subsequantur novae authenticae declarationes, quae et usum determinant, et mentem legislatoris uberius explanant.

Eiusmodi authenticae interpretationes sunt duplicis generis: aliae sunt simplices interpretationes datae iuxta consueta interpretandi principia, quae non differunt a privati auctoris interpretationibus nisi ratione auctoritatis. Sive enim ex. gr. S. Alphonsus ita legem interpretetur, sive S. Poenitentiarie, res in se est eadem, propterea quod eadem sunt principia quorum ope lex explanatur: est tamen diversa auctoritas, ob quam diversitatem interpretatio privati auctoris tantum valet quantum demonstrat, de interpretatione autem ob auctoritate facta non est quaerenda ratio. Quum autem eadem soleant esse interpretationis principia, iuxta eadem principia intelligi quoque debet authentica interpretatio.

Aliae sunt interpretationes authenticae, quae non tam legem interpretantur, quam mentem legislatoris in lege non satis significatam declarant: et ideo sunt interpretationes praeter legem et habent rationem novae legis: quae quidem interpretationes, quamvis non sint facile optandae, sunt tamen apprime servandae. Recentissime habemus utriusque generis exempla in declarationibus authenticis datis ad Constitutionem, *Nemo*, datam die 11 Aprilis 1869, qua conceditur Indulgentia plenaria in forma Iubilaei: quae exempla heic singillatim exponere supervacaneum foret.

I.

DE REVOCATIONE FACULTATUM.

Vetustissimus est in Ecclesia catholica usus, quo Romana Sedes et Episcopi quorundam criminum absolutionem sibi reservent sive ob censuram reservatam appositam, sive nulla censura adiecta: de qua re in *Sess. 14 de Sacram. Poenit. c. 7* sic Patres Tridentini sunt loquuti: « *Magnopere vero ad christiani Populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis dum*

taxat Sacerdotibus absolverentur, unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari iudicio reservare ».

Hac facultate utitur Romanus Pontifex in bonum Ecclesiae et fidelium; ut scilicet disciplina ecclesiastica, quoad praecipua sua principia, in suo robore permaneat; et fideles gravitatem criminum magis magisque cognoscant per aggerem censurarum quarum absolutio Poenitentibus ex speciali gratia conceditur.

Quum autem non ut ardua nimis evadat absolutio, casus reserventur, ideo Romanus Pontifex communicat facultates speciales Cardinali Maiori Poenitentiario, cuius potestatem, quousque sese protendit, exposuit Benedictus XIV in celebri Bulla quae incipit *Pastor bonus* edita die 13 Aprilis 1744: atque praeter facultates rite concessas, quae in ea describuntur, alias quoque eidem pro rerum supervenientium varietate Pontifex tribuit vel protendit: idemque facit quoad alterum tribunal quod propagando christiano nomini praesidet, quoad omnes, qui in locis missionum versantur. Per eiusmodi tribunalia non solum conceduntur facultates quae pro singulis casibus petantur, sed dantur quoque Episcopis ampliores minoresque, pro variis in quibus versantur locis, facultates absolvendi a censuris S. Sedi reservatis, et Confessarii obtinere possunt similes facultates: quae quidem ad tempus determinatum tum Episcopis tum Confessariis concedi solent.

Quaerimus nobis itaque I. Utrum eiusmodi facultates personales, quae ad tempus a sancta Sede conceduntur ac concessae fuerint, vel forte etiam perpetuae, si quae sint, per Rescriptum concessae sive Episcopis sive Confessariis, revocatae sint per verba Constitutionis, *Apostolicae Sedis*, quae leguntur in § *A quibus*, post enumeratas excommunicationes speciali modo Romano Pontifici reservatas.

II. Utrum extraordinariae facultates, per Iubilaeum concessae, revocatae censendae sint.

Hisce quaesitis iam SSmus Dominus Noster suae vocis oraculo respondere dignatus est his verbis latine conversis: *Per Constitutionem se nullatenus intendisse, ne minimum quidem, detrimentum inferre facultatibus cuiuscumque indolis, quae a Sancta Sede ante promulgationem eiusdem Constitutionis concessae fuerint, sive hae quinquennales, sive extraordinariae, sive respicientes ad praesens Iubilaeum, seque velle, ut in suo pleno vigore permaneant, tempore perdurante in dictis concessionibus sive indultis praefinito* (1).

(1) Ita se habent officiales litterae, quas ex mandato SSmi Patris scripsit Illmus et Rmus D. Adsessor S. Officii Laurentius Nina ad Illmum et Rmum D. Secretarium S. C. de Propaganda Fide die 12 Ianuarii huius anni 1870.

« Il sottoscritto assessore del S. O. si è recato a premura di umiliare a Sua Santità nell' udienza di Feria IV 12 cor. il dubbio promosso da alcuni Vescovi a codesta S. C. di Propaganda pel senso della Costit. Apostolica, *Apostolicae Sedis moderationi*, teste publicata, se cioè con essa s' intendano revocate ai medesimi le facoltà di assolvere dalle censure *latae sententiae* riservate specialmente al S. P., ed ora adempie al dovere di parteciparle il risultato.

Immo scimus, per S. Poenitentiariam renovari Confessariis consueta Indulta, quae vulgo *Pagellae S. Poenitentiariae* appellantur, sine ulla immutatione, quibus tantum nunc adicitur clausula, *non obstante Constitutione etc.* Idque servabitur, usque dum nova indultorum formula concinnata non fuerit. Itaque nihil quoad huiusmodi concessiones innovatum intelligitur; eveniet tamen, ut nonnulla reservata peccata seu censurae, quae antea sine speciali indulto absolvi non poterant, nunc speciali facultate non amplius indigeant, quae in his indultis fuerit expressa.

Constitutio praeterea de qua agimus, enumerat quidem censuras generales, et indicat Tridentinas, statuitque, ut hae solae in vigore permaneant reliquis generalibus abrogatis; attamen in §. *Quae vero*, subiungit, ut firmae quoque permaneant censurae omnes quae generales non sunt, et spectent ad aliquem peculiarem coetum vel locum, quaeque hactenus in suo vigore persliterunt.

Quoniam vero omnes facultates absolvendi a censuris reservatis simul revocentur, quae competant, puta, ratione officii, vel perpetui privilegii, vel dignitatis, quaeque reales appellari possunt; quaeri potest, utrum illae etiam facultates reales revocatae sint, quae respiciunt censuras, reservatas quidem, sed peculiares coetuum vel locorum. Pone ex. gr. Regularem aliquem in censuram incidere, quae propria sit eius regularis Instituti, eademque fuerit Romano Pontifici reservata; pone pariter, Superiorem regularem, vel alium, habere ex aliquo perpetuo et legitimo titulo facultatem absolvendi Regularem ab ea censura; quaeritur, utrum per revocationem facultatum, quas dixi, intelligatur revocata etiam haec facultas.

Respondendum videtur, eiusmodi facultates non esse revocatas. Ratio est quia revocatio facultatum refertur ad enumeratas vel indicatas censuras generales reservatas; non vero ad censuras peculiares coetuum vel locorum: hae enim peculiares censurae ob eam tantum causam memorantur ne abrogatae per Constitutionem censerentur; nihil autem de his cavetur quoad facultatem absolvendi. Revocatio autem facultatum legitimarum non praesumi sed ostendi debet.

II
DE CENSURIS TRIDENTINIS CONFIRMATIS.

In Constitutione de qua agimus, dum omnes censurae, quae ipso facto ac iure incurrendae latae universim sunt praeter enu-

a Sua Santità ha ordinato le si comunichi la stessa risposta data già sullo stesso argomento all' Emo Bizzarri per parteciparsi ai Rmi PP. del Concilio che la richiedessero che cioè con la detta Costituzione il S. P. non ha punto inteso di recare la menoma alterazione alle facoltà di qualsiasi natura dalla S. Sede innanzi alla promulgazione della medesima accordate, siano esse quinquennali o straordinarie o relative al presente Giubileo, e vuole che rimangano nel pieno loro vigore durante il termine nelle rispettive concessioni ed indulti prefinito. Laonde potrà alla partecipare ai Vescovi richiedenti questa stessa dichiarazione per loro quiete e governo. »

novatas, abrogantur, confirmantur tamen censurae Tridentinae sed constat Tridentinum Concilium aliis censuris *directe* inflixisse, aliis vero *indirecte*. Expedit hoc exemplis declarare.

Censuras, quas directe Tridentina Synodus inflixit, iam retuli in Constitutione quam exposui. Censurae autem, quas eadem Synodus indirecte inflixit, illae sunt, quae inducuntur sive per generalia verba, ut ex. gr. in *sess.* 21 c. 1 *de Ref.* in qua legitur: *et qui secus fecerint . . poenas a iure inflictas ipso facto incurrant*. Et in capite sequenti: *antiquorum canonum poenas super his innovando*, et ita passim. Sive per speciales allegationes, ut ex. gr. in *sess.* 14 c. 6 *de Ref.* in qua legitur: *Constitutionem Clementis V in Concilio Viennensi editam, quae incipit*, Quoniam, *innovando et ampliando*. In hac autem Constitutione, *Quoniam*, inter ceteras poenas recensetur etiam quaedam suspensio ipso facto incurrenda: item in *sess.* 24 c. 3 *de Ref.* legitur: *Aliis etiam poenis iuxta Constitutionem Concilii generalis Lugdunensis, quae incipit*: Exigit . . *mulctetur*. In hac autem Constitutione, *Exigit*, si quis mulctae non paruerit, interdictum ingressus ecclesiae ipso facto contrahendum edicitur, vel suspensio.

Quaero itaque, an censurae a Tridentino indirecte inflictae comprehendantur sub Constitutione, *Apostolicae Sedis*, vel ut aliis id exprimam verbis, utrum censurae a Concilio Tridentino sive per generalia verba, sive per speciales allegationes innovatae, in vigore sint post dictam Constitutionem.

Respondendum videtur, non comprehendi, nec in vigore esse post dictam Constitutionem.

Prima ratio petitur ex Constitutionis scopo, qui est, ut certus determinatusque censurarum numerus ad plura evitanda incommoda haberetur, quod legitur in eiusdem Constitutionis initio: « *Nos eiusmodi incommodis occurrere volentes, plenam earundem recensionem fieri nobisque proponi iussimus, ut, diligenti adhibita consideratione, statueremus, quasnam ex illis servare ac retinere oporteret, quas vero moderari, aut abrogare congrueret. Ea igitur recensione facta. . . decernimus, ut ex quibuscumque censuris . . nonnisi illae, quas in hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo quo inserimus, robur exinde habeant* ».

Porro nec certus esset censurarum numerus, nec ea incommoda satis essent sublata, si intelligantur comprehensae censurae per generalia verba a Tridentino renovatae.

Quod spectat ad censuras renovatas per allegationes speciales, notandum est, paucissimas esse Constitutiones veteres a Tridentino sic renovatas, quae censuras ipso facto incurrendas contineant, eaeque, si unam vel alteram Constitutionem excipias, ita sunt innovatae, ut satis significaretur a Concilio censuras in illis contentas non intelligi innovatas.

Sane reperi, Tridentinam Synodum septem et viginti Constitutiones innovasse vel commemorasse, inter has, illae, quae censuras ipso facto incurrendas continent, sunt, Constitutio Sixti IV

de immaculata Deiparae Conceptione, quae Constitutio incipit, *Grave nimis*, quaeque legitur in *Extrav. commun. l. III de Reliquiis et venerat. Sanct.* c. 2, a Concilio Tridentino expresse innovata in *Sess. 5 de peccato origin.* § 5. Per eam Constitutionem infligebatur excommunicatio ipso facto incurrenda, et Romano Pontifici reservata, illis omnibus qui catholicae doctrinae de Immaculata Conceptione contradicerent, sicut et illis, qui eam ut dogma iam definitum traderent. Haec Constitutio cessavit per anathema solemnissime adiectum doctrinae a SSmo D. N. definitae.

Altera Constitutio, quae censuras continet, commemoratur a Tridentino Concilio in *sess. 14 can. de Poenit.* his verbis: *Si quis dixerit... ad eam* (confessionem omnium peccatorum) *non teneri omnes et singulos utriusque sexus Christi fideles iuxta magni Concilii Lateranensis Constitutionem semel in anno... . anathema sit.* » Constitutio Lateranensis commemorata est celebris canon his verbis editus. « *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio Sacerdoti, et iniunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha eucharistiae sacramentum, nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum; alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepultura.* » At vero haec Constitutio a Tridentino alia de causa fuit commemorata quam ob poenas, nec poena interdicti intelligitur latae sententiae sed ferendae, per verbum *arceatur*.

Tertia Constitutio, quae a Tridentino innovata continere videtur censuras, est illa, quam superius indicavi, Clementis V in Concilio Viennensi edita quae incipit, *Quoniam*, eaque plures poenas continet contra Clericos vestibus clericalibus Ordini congruentibus non incedentes, quam innovavit Tridentinum in *Sess. 14 c. 6 de Ref.* his verbis: « *si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum et Beneficiorum huiusmodi coerceri possint et debeant, Constitutionem Clementis V in Concilio Viennensi editam quae incipit*, Quoniam, *innovando et ampliando.* » Verum 1°, Tridentinum eam Constitutionem renovavit ampliando: quod secumfert, ut poenae, quas Tridentinum inferendas edixit, praevaleant poenis Constitutionis. 2°, in ea Constitutione agitur quidem de suspensione ipso facto incurrenda, sed de suspensione a fructibus tantum Beneficiorum et intra determinatum tempus, quae suspensio, cum consistat in privatione fructuum, nec censura appellari meretur.

Quarta Constitutio a Tridentino renovata, quae censuras continet, est illa, quam Tridentinum in *sess. 24 de Ref.*, agens de victualibus, quae ratione visitationis sunt Episcopis ministranda, his verbis innovavit: « *Quod si quispiam quod absit, aliquid amplius in supra dictis omnibus casibus accipere praesumpserit, is praeter dupli restitutionem intra mensem faciendam, aliis etiam poenis*

iuxta Constitutionem Concilii generalis Lugdunensis, quae incipit, Exigit, *nec non et aliis poenis in synodo provinciali arbitrio synodi absque ulla spe veniae mulctetur.* » Porro in Const. *Exigit*, quae legitur in c. 2 *de Censibus in 6* quaedam mulctae infliguntur, *alioquin* (id est si non solvantur intra mensem) *ex tunc Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi ingressum sibi ecclesiae sentiant interdictum, inferiores vero ab officio et Beneficio noverint se suspensos, quoadusque de duplo etc.* » Quamvis in hac Costitutione de censuris ipso facto incurrendis agatur, attamen Tridentinum loquitur de poenis, quae in pecuniaria mulcta consistunt: ac praeterea, si de censuris verbum illud *mulctetur* intelligi quoque velit, intelligi tamen deberet, ex Tridentini dispositione, de censuris ferendae sententiae.

Haec de singulis Constitutionibus quae censuras ipso facto incurrendas continere videntur, quaeque a Tridentino innovatae sunt.

Alia denique generalis ratio habetur, quae ostendit in Constitutione, *Apostolicae Sedis*, non comprehendi censuras a Tridentino indirecte inflictas. Id scilicet ostendit ratio loquendi eiusdem Constitutionis. Nam ea loquendi ratio est in usu Romanae Curiae, ut quando agitur sive de poenis sive de constitutionibus, quas Tridentinum innovavit, dici non soleat poena a Concilio inflicta, vel Constitutio Tridentina, sed poena inflicta in Constitutione N. (adiecto scilicet Constitutionis nomine), vel Constitutio N., et saepius negligantur quoque verba: *a Tridentino innovata.* Quum itaque haec sit consueta loquendi ratio, agaturque de Constitutione facta ad coercendum censurarum numerum, si non reperiantur verba: *censurae a Tridentino innovatae*, hae exclusae sunt censendae.

Porro in Constitutione, *Apostolicae Sedis*, haec verba non habentur, immo habetur quaedam verborum conceptio, quae ex sese eis excludere videtur, sic enim statuitur: *Praeter hos hactenus recensitos, eos quoque quos Sacrosanctum Concilium Tridentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis absolutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita excommunicatos esse declaramus; excepta anathematis poena in sess. IV,* de editione et usu sacrorum librorum *constituta etc.* » Et paullo post: *Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum suspensos aut interdictos ipso iure esse decrevit, Nos pari modo suspensioni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus.* »

Hac enim ratione dicendi, non solum censurae per Tridentinum innovatae vel implicite confirmatae hcic non memorantur; sed directe indicantur, legum violatores, quos Tridentinum voluit excommunicatos vel suspensos vel interdictos cum adiunctis quibus ipsum voluit: quae verba non bene applicarentur illis quos censuris subiecerunt alii canones, licet a Tridentino commemorati vel innovati, quin censuras ipsum Concilium explicite significaret.

III

De censuris, quae circa eandem materiam versantur, latis tum a Constitutione de qua agimus, tum a Tridentino Concilio.

Quando Tridentinum de aliqua materia agens censuras explicite inflixit, quin sacros commemoraret canones, dici solet, hoc ipso facto, censuras si quae essent latae de eadem materia a veteribus canonibus, in illere abrogatas, propterea quod Concilium Tridentinum nova ratione de eadem materia prospexit

Haec autem dici non possunt de Constitutione, *Apostolicae Sedis*, quoad Tridentinum. Id patet non solum ex eo quod Constitutio voluit, ut censuris subjicerentur, quos subiectos voluit Tridentinum, sed etiam ex eo, quod unam excepit censuram sessionis IV *de editione et usu sacrorum librorum*, quam temperavit

Hisce positis, duplicem exercitii causa facimus hypothesim: 1ª, ponamus censuram aliquam Pontificiam non posse cohaerere cum censura Tridentina in eadem materia: quaeritur quaenam vincat, an Pontificia vel Tridentina? 2ª Romanus Censuram Pontificiam posse quidem componi cum censura Tridentina quia diversos eiusdem rei respiciunt casus, sed si censura Pontificia specialem vel non specialem habeat reservationem, debet ne dici pari modo specialiter vel non specialiter reservata censura Tridentina?

Ad primam quod spectat quaestionem facilis quidem est responsio, namque principium est in canonica iurisprudentia, universales leges, anteriorem et posteriorem si ad invicem componi non possint, posteriorem derogare anteriori sed praeterea in legibus de quibus agimus huic rei est iam prospectum per clausulam Constitutioni Pontificiae appositam his verbis « *Decernentes has Litteras atque omnia et singula, quae in eis constituta et decreta sunt, omnesque et singulas, quae in eisdem factae sunt ex anterioribus Constitutionibus etiam Conciliorum Generalium et ipsius Tridentini, mutationes derogationes ratas et firmas .. esse* » Idcoque si quid in conflictu veniat, quod componi non possit inter Pontificiam Constitutionem et Tridentinas dispositiones praevalere debet Constitutio Pontificia.

Ad secundam quod spectat quaestionem pariter non difficilis videtur responsio Namque quando Constitutio Pontificia de una re agens eiusm specialiter reservat, et Tridentinum, de eadem re agens et alios considerans casus, reservationem non adiiciat, vel non pari modo reservet, hoc tantum secumfert, ut censurarum ordo ratione reservationis non congruat cum ordine censurarum ratione materiae, quod hoc exemplo potest illustrari Censura XI de excommunicatione Romano Pontifici specialiter reservata infligitur illis his verbis significatis « *Usurpantes aut sequestrantes iurisdictionem, bona, redditus ad personas ecclesiasticas ratione suarum ecclesiarum aut Beneficiorum pertinentes*

Concilium Tridentinum de eadem re agens in *sess.* 22 *c.* 11 ampliores numero casus considerans, eos, qui usurpant, vel usurpata quovis modo recipiant, ecclesiae et locorum piorum bona, excommunicationi subiecit Romano Pontifici simpliciter reservatae.

Constitutio Pontificia in censura III excommunicationi nemini reservatae subiecit « *Alienantes et recipere praesumentes bona ecclesiastica absque beneplacito Apostolico ad formam Extravagantis,* Ambitiosae, *de Rebus Eccl. non alienandis.*

Itaque triplici loco sermo habetur de bonis ecclesiasticis, sive de usurpatoribus eorundem, sive de usurpatoribus quorumcumque bonorum et usurpata recipientibus vel retinentibus, sive de alienantibus vel recipientibus per contractus non usurpata absque Apostolica venia. Hi omnes excommunicationi ipso facto subiciuntur; et ratione excommunicationis et rei de qua agitur ad unum genus unamque classem referuntur: at vero non possunt sub unam classem recenseri si de censurae reservatione ratio habeatur; sed in triplicem classem sunt distinquendi, quorum primi incurrunt excommunicationem Romano Pontifici specialiter reservatam, secundi non specialiter reservatam, tertii denique denique nulli reservatam.

IV

DIFFICULTATES QUAE OBICIUNTUR IN APPLICANDA CONSTITUTIONE.

Non semel audivimus nonnullos haec obicientes: in Constitutione de qua agimus, quasdam obligationes statutas esse, censuris quoque sancitas, quae plurimis in nationibus, aetate qua vivimus, applicari non possunt, ut lex non trahendi clericos causasque ecclesiasticas ad laica tribunalia, lex asyli, quae tum a Gubernis tum a fidelibus penitus ignoratur, lex denunciandi sectariorum occultos duces et coriphaeos, quae multis in locis christiano populo vix dici posset, et alia id genus. Eiusmodi difficultates ex eo petuntur, tamquam ex suprema causa, quod Gubernia iura Ecclesiae non admittant, legesque et consuetudines hisce legibus adversae vigeant.

His difficultatibus generice obiectis non potest breviter nisi generice responderi, atque respondeo: 1°, eiusmodi obligationes novae non sunt in catholica Ecclesia, sed vetustissimae, et Constitutio non solum eas obligationes non creavit, sed immo mitius quoad adiectas poenas egit, poenas enim limitavit. 2° Si hae leges servari non possint ob conditiones penitus anormales, in quibus fideles populos reperiri contingat, non ideo legislator abstinere debet, ab his legibus commemorandis inculcandisque: de talibus enim legibus agitur, quarum, saltem pleraeque, ecclesiasticae disciplinae fundamentum constituunt, et principiis quoque innituntur, quae cum Ecclesiae constitutione cohaerent. Fidelibus autem ecclesiasticisque viris per quam utile semper erit, ut cognoscant,

quid ecclesiastica disciplina exigat, ne pedetentim putent, iure alios facere, quod contra Ecclesiae iura et honestatem publicam publicumque bonum iniuria faciunt 3° Falsum est, eas leges non posse in plurimis nationibus universim servari. Variae enim sunt rerum hominumque conditiones in variis locis, et quod uno in loco forte servari non possit, vel aegre admodum possit servari, in multis aliis servabitur; praesertim si Episcopus sua vigilantia cognoscat, difficultates, si quae sint, se posse suo zelo superare, easdemque superare aggrediatur 4° In praxi autem, quid sit Confessariis agendum pro singulis rerum, hominum locorumque adiunctis, iam tradiderunt probati auctores, quum non agatur de re nova, et firma maneant principia prudentiae moralis, quae suggerunt, quibus in adiunctis lex ecclesiastica non obliget, et quomodo Confessarii cum poenitentibus, sive scientibus, sive bona fide leges ignorantibus sese gerere debeant

PETRUS AVANZINI ROMANUS PRESBYTER

— Urbini 1874 Apud Sabinum Rocchetti et Soc —

